

แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี Political Concept of Royal Nationalism in Tamayanti's Novels

ธีร์จุทา เมฆิน¹

Teejuta Makhin²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการตีความ (Hermeneutic) ซึ่งการตีความนวนิยายของทมยันตีได้เลือกใช้กรอบการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายของทมยันตีได้สะท้อนแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมในลักษณะของการกำหนดให้กษัตริย์เป็นแกนกลางของเรื่อง พร้อมทั้งผลิตซ้ำแก่นหลักของแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมในฐานะเรื่องเล่าแห่งชาติที่ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าทมยันตีมีความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยมและอนุรักษนิยมอย่างเด่นชัดอันสะท้อนผ่านนวนิยาย นอกจากนี้นวนิยายยังมีความเป็นชาตินิยมสูง ซึ่งนวนิยายของทมยันตีก็ประสบความสำเร็จในการสอดแทรกความคิดทางการเมืองเหล่านี้ให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : แนวคิดทางการเมือง, ราชาชาตินิยม, นวนิยาย, ทมยันตี

¹ นักศึกษาปริญญาโท, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² Master's Student of Politics and Government Program, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University.

Abstract

This article aims to study the Political Concept of Royal Nationalism in Tamayanti's novels. This qualitative research is a Documentary Research and a Hermeneutic research methodology along with the content analysis was utilized. The research thus chooses to bring about the usage of Textual Analysis framework to study and analyze text through Political Concept of Royal Nationalism. The results of this research indicated that the novels of Tamayanti has showed Political Concept of Royal Nationalism by specifying the King as the core of the story, and repetition the core of Political Concept of Royal Nationalism which is national narrated by combat for autonomy under the leadership of the King. In terms of Tamayanti's which leads her to the ideas of royalist and conservative indicate by characters in her novels as being royal towards the monarch institution. Moreover, the novel of Tamayanti contains also strongly nationalism and successful in intercalate these political thoughts to the reader very well.

Keyword : Political Concept, Royal Nationalism, Novels, Tamayanti

บทนำ

นวนิยาย (Novel) เป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของคนในสังคม โดยนวนิยายเป็นวรรณกรรมที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก เพราะนวนิยายสามารถนำเสนอภาพและเนื้อหาได้หลากหลายและใกล้เคียงกับบริบทชีวิตจริงของคนในสังคมได้มากที่สุด นักเขียนสามารถแสดงความคิดและรายละเอียดตามจินตนาการได้หลายแง่มุม นวนิยายจึงเป็นผลิตภัณฑ์ทางความคิดซึ่งมักประพันธ์ขึ้นจากจินตนาการควบคู่ไปกับความเป็นจริง โดยมีเรื่องราวต่างๆในสังคมเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงาน เพราะนวนิยายกับบริบททางสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องสอดคล้องกัน ดังนั้น สภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมการเมืองจึงมีอิทธิพลและมีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเขียนสามารถสร้างเรื่องราว สร้างตัวละคร สร้างเหตุการณ์ ตลอดจนสะท้อนความคิดของนักเขียนผ่านนวนิยายด้วย³

ในบรรดานักเขียนนวนิยาย “ทมยันตี” นับเป็นนักเขียนนวนิยายที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดท่านหนึ่ง และเป็นนักเขียนสตรีคนหนึ่งในจำนวนไม่กี่คนที่ได้รับความนิยมสูงสุดในด้านงานเขียน เช่น คู่กรรม ทวิภพ เป็นต้น อันทำให้กลายเป็นนวนิยายอมตะในวงการวรรณกรรมไทย นอกจากทมยันตีจะมี

ความสามารถในการแต่งเรื่องราวที่มีเนื้อหา รักพาฝันเชิงโรแมนติกได้เป็นอย่างดีแล้ว ทมยันตียังเป็นนักเขียนที่มีความโดดเด่นในการนำเสนอเรื่องราวที่มีความเป็นชาตินิยมด้วย โดยเฉพาะ “ความเป็นราชาชาตินิยม” ที่มักจะปรากฏในนวนิยายหลายเรื่องของทมยันตี ซึ่งแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมนั้นเป็นความคิด จิตสำนึกที่กำหนดให้เกิดโครงเรื่องประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยม โดยถือเอากษัตริย์เป็นแกนกลางของประวัติศาสตร์ชาติ ดังจะเห็นได้จากนวนิยายของทมยันตีส่วนใหญ่ ตัวละครเอกของเรื่องมักจะเป็นชนชั้นสูงหรือชนชั้นกษัตริย์ รวมทั้งการเขียนนวนิยายแนวประวัติศาสตร์ที่มักจะนำเสนอเรื่องราวของกษัตริย์และความรุ่งเรืองในแต่ละรัชสมัยต่างๆ เช่น ร่มฉัตร ถือเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของชาวไทยในอดีต เป็นต้น

การศึกษาแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมในนวนิยายของทมยันตี จึงเป็นวิธีการหนึ่งของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสภาพการเมืองและพัฒนาการของการเมืองในบริบททางประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องอยู่ในความคิดของนักเขียนที่สะท้อนออกมาผ่านนวนิยาย โดยความคิดทางการเมืองจัดเป็นองค์ความรู้รูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญในการทำความเข้าใจการเมืองและพัฒนาการทางการเมืองได้เป็น

³ มันทนา ไบชา, วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย) : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2541), หน้า 1.

อย่างดี⁴ เนื่องจากความคิดทางการเมือง อาจสอดแทรกหรือแสดงนัยผ่านงานเขียนที่สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจได้ รวมทั้งการศึกษานวนิยายที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็นับได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการศึกษาอ้างอิงประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทยได้⁵ ดังนั้น การศึกษาแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายของทมยันตี จึงน่าจะช่วยให้เข้าใจความคิดทางการเมืองในนวนิยายของทมยันตีมากขึ้น และเพื่อจะได้ทราบว่านวนิยายของทมยันตีได้สะท้อนแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมอย่างไร อีกทั้งการศึกษาแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมในนวนิยายของทมยันตีภายใต้บริบทประวัติศาสตร์การเมืองนี้ ย่อมจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ทางการเมืองของไทยในภาพรวมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี

การศึกษาความคิดทางการเมืองผ่านนวนิยายเป็นการศึกษาเพื่อที่จะทำความเข้าใจถึงความคิด ความหมายที่

นักเขียนพยายามจะสื่อ สะท้อนหรือสอดแทรกไว้ในนวนิยายและเพื่อเปิดเผยให้เห็นถึงแนวคิดทางการเมืองที่ผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ในนวนิยาย เนื่องจากตัวบท (Text) หรือนวนิยายถือเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดของนักเขียน เพราะนวนิยายที่นักเขียนได้ประพันธ์ขึ้นมาล้วนมีกลวิธีการใช้ภาษาในการถ่ายทอดเรื่องราวตามมุมมอง การตีความ และการให้คุณค่า โดยอิงอยู่กับกรอบความรู้ความเข้าใจของผู้แต่งนวนิยายในบริบทหรือยุคสมัยนั้น ๆ ซึ่งทมยันตีเองก็ถือได้ว่าเป็นพลเมืองคนหนึ่งในสังคมไทยที่ย่อมที่จะได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมและเกิดการรับรู้เรื่องเล่าเหล่านี้ภายใต้บริบทประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยม ประกอบกับการที่ทมยันตีเป็นนักเขียนจึงทำให้ทมยันตีอาศัยนวนิยายของตนเองเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยม

ทั้งนี้ เมื่อก้าวถึงแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยม กล่าวได้ว่า แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมคือ โครงเรื่อง (plot) ทางประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง โครงเรื่องดังกล่าวทำหน้าที่กำหนดเรื่องเล่าแห่งชาติ (National narrative) ที่นิยามความเป็นไทย ให้กลายเป็นประวัติศาสตร์แบบ

⁴ กิริติ กล่อมดี, ความคิดทางการเมืองของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 2.

⁵ สุขานนถ นิ่มประเสริฐ, การเมืองในวรรณกรรม : ศึกษานวนิยายเรื่องประชาธิปไตยบนเส้นขนาน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552) หน้า 2-3.

หนึ่งที่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าแบบสมัยใหม่ ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ โครงการนี้มีเนื้อหาว่า ชาติไทยถูกต่างชาติคุกคาม แต่ทว่าสยามประเทศยังมีพระมหากษัตริย์ที่ปรีชาสามารถ ทรงนำการต่อสู้จนกระทั่งกอบกู้และรักษาเอกราชไว้ได้ ประเทศไทยจึงมีสันติสุขและเจริญรุ่งเรืองดังเก่าก่อน เรียกได้ว่า “แนวคิดราชาชาตินิยม” เป็นวาทกรรมที่ครอบงำประวัติศาสตร์ไทย โดยมองว่าพระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณเป็นผู้พาประเทศให้อยู่รอดมาได้โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ถูกยกย่องให้เป็นวีรบุรุษของชาติในฐานะผู้เป็นเสาหลักของประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยม อันเนื่องมาจากการที่พระองค์ทรงรักษาเอกราชของสยามไว้ได้จากภัยคุกคามของมหาอำนาจตะวันตกทั้งหลาย ด้วยพระปรีชาสามารถ ประกอบด้วยพระสติปัญญาและทรงเล็งเห็นการณ์ไกลเมื่อนำพาประเทศพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นแล้วยังทรงพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทันสมัยทัดเทียมนานาอารยประเทศอย่างไม่ด้อยหน้าด้อยศักดิ์ศรีที่สำคัญเป็นการพัฒนาที่ประกอบด้วยสันติสุขของคนทุกหมู่เหล่า ภายใต้วาทกรรมประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมนี้ “ราชา” กับ “ชาติ” จึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมิ

อาจแยกขาดออกจากกันได้ เพราะสถาบันกษัตริย์เป็นผู้พิทักษ์รักษาเอกราชและค้ำประกันความอยู่รอดรวมทั้งความเจริญของชาติ⁶ ซึ่งแนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในการต่อสู้กันระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองหลายครั้งด้วยกันในบริบทการเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะบริบทในช่วงทศวรรษ 2490-2510 เป็นช่วงที่มีการฟื้นฟูบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในทางการเมืองและวัฒนธรรม ชนชั้นนำไทยได้ร่วมกันสร้างชุดความคิดนี้ขึ้นมาด้วย “การนิพนธ์ประวัติศาสตร์ชาติ” ทำให้แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมทำงานได้อย่างบรรลุผล แนวคิดนี้จึงถือเป็นอุดมการณ์ซึ่งทำหน้าที่ขยายขอบเขตผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มให้รวมกันได้ในการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง และความคิด อุดมการณ์เหล่านี้ยังช่วยให้ผู้นำมาใช้ได้รับความชอบธรรมจากการต่อสู้ทางการเมืองด้วย⁷

ในช่วงบริบททางการเมืองปี พ.ศ. 2516-2519 แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมยังคงถูกนำมาใช้ในการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างฝ่ายซ้ายกับฝ่ายขวา ซึ่งการต่อสู้ทางการเมืองนี้เป็นการทำสงครามจิตวิทยา ที่มีนโยบายสร้างให้สถาบันกษัตริย์กลายเป็นสัญลักษณ์ของชาติไทย ในแง่นี้ ไม่เพียงแต่สถาบันกษัตริย์ถูกใช้เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเป็นทางการ

⁶ ประจักษ์ ก้องกีรติ, และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ : การเมืองและวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ : แบบเรียนการเมืองวัฒนธรรมจาก 14 ตุลาฯ จากสงครามวาทกรรมสู่การเมืองบนถนนราชดำเนิน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 458.

⁷ ปถุณ เทพนรินทร์, การก่อตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม 2490-2510, บทความจากวารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2556 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 3-4.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

เท่านั้น หากแต่เป็นการผนวกเอาอาราชา
กับชาติไว้เป็นหนึ่งเดียวกันอย่างจงใจอีก
ด้วย⁹ โดยการทำสงครามจิตวิทยานี้ได้ใช้
ผู้ที่มีฐานะเป็นศูนย์กลางของความเชื่อทาง
สังคมหรือศาสนาในประเทศมาสร้างให้เป็น
สัญลักษณ์ในการทำสงครามจิตวิทยาผ่าน
วัตถุทางอุดมการณ์ เช่น สิ่งพิมพ์ หนังสือ
และภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งใช้ประเด็นการ
คุกคามสถาบันกษัตริย์โดยคอมมิวนิสต์เป็น
หัวใจของปฏิบัติการสงครามจิตวิทยาต่อ
ต้านคอมมิวนิสต์ในไทยผ่านสื่อต่างๆ ทำให้
คนไทยเห็นภาพว่าคอมมิวนิสต์คุกคาม
สถาบันกษัตริย์ จารัตประเพณีและเอกราช
ที่ไทยมีมาอย่างยาวนาน⁹ ฉะนั้น การต่อ
ต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในบริบทสังคมไทยของ
ฝ่ายอนุรักษนิยมจึงใช้สถาบันกษัตริย์เป็น
สัญลักษณ์สำคัญในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์
พร้อมทั้งเชิดชูอุดมการณ์ชาตินิยมภายใต้
คำขวัญ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”
ซึ่งสามสิ่งนี้ถือเป็นแกนกลางของรัฐธรรมนูญ
และเป็นสิ่งที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ โดยเฉพาะ
สถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะสถาบันพระ
มหากษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็น
ศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ¹⁰ ด้วย
การปลุกเร้าอุดมการณ์ชาตินิยมและปลุก
เร้าอัตลักษณ์ของชาติ โดยการสร้างโครง
เรื่องทางประวัติศาสตร์ไทยขึ้นมาชุดหนึ่ง
ที่เล่าเรื่องการกำเนิดและการอยู่รอดของชาติ
ไทยขึ้นมาชุดหนึ่งทีเล่าเรื่องการกำเนิดและ
การอยู่รอดของชาติไทยภายใต้การนำของ

พระมหากษัตริย์ ดินแดนของไทยคือสิ่งที่
บรรพบุรุษและกษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้
ปกป้องรักษาเอาไว้ และพวกเราซึ่งเป็นลูก
หลานก็ต้องสำนึกในบุญคุณ ไม่ทรยศต่อชาติ
ส่วนเครื่องมือทางอุดมการณ์ที่ฝ่ายอนุรักษ
นิยมใช้ในการปลุกเร้าและถ่ายทอดแนวคิด
ทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมนี้ ได้แก่
ระบบการศึกษา แบบเรียน เพลงปลุกใจ
สารคดี วรรณกรรม นวนิยาย หนังสือพิมพ์
โทรทัศน์ รวมทั้งสื่อมวลชนทั้งหมด

ทั้งนี้ นวนิยายของทมยันตีถือ
เป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์อีกรูปแบบ
หนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อผลิตซ้ำอุดมการณ์
ราชาชาตินิยมและใช้ในการต่อต้านลัทธิ
คอมมิวนิสต์ของทมยันตีภายใต้บริบท
ทางการเมืองไทยในช่วง ปี พ.ศ. 2516-
2519 ซึ่งนวนิยายของทมยันตีที่เขียนขึ้น
ในช่วงเวลานั้นมีความโดดเด่นควบคู่มา
กับบทบาทในการปกป้องและเชิดชูสถาบัน
พระมหากษัตริย์รวมทั้งสะท้อนความจงรัก
ภักดีของคนไทยที่มีต่อสถาบันพระมหา
กษัตริย์ ดังที่ได้บรรยายไว้ในนวนิยายว่า
“จำไว้คนไทยนั้นยอมอะไรก็ยอมได้ แต่
มีอยู่สองประการที่คนไทยจะไม่มีวัน
ให้ใครเป็นอันขาด คือ ศาสนากับพระ
มหากษัตริย์ ฉันทัญญาไว้อย่างหนึ่งว่า
ยังใจ ๆ เมืองไทยเราก็ต้องมีพระเจ้าแผ่นดิน
ดินแดน ที่จะเป็นอย่างอื่น ฉันทัญญาไว้
อันขาด” ข้อความดังกล่าวเป็นข้อความส่วน
หนึ่งที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องร่มฉัตร หนึ่ง

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

¹⁰ พุทธพล มงคลวรารณ, กลุ่มพลังฝ่ายขวาและสถาบันพระมหากษัตริย์ใน “เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519”, หน้า 203. อ้างถึงใน สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, รวมบทความทางวิชาการ 25 ปี 6 ตุลา ในบริบทสังคมไทย (กรุงเทพฯ : 6 ตุลารำลึก, 2546) หน้า 177-207.

ในนวนิยายชิ้นสำคัญที่สะท้อนและผลิตซ้ำแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมของทมยันตี และจากการวิเคราะห์ตีความตัวบท (Textual Analysis) นวนิยายของทมยันตีก็พบว่า แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตีนั้นอยู่ในลักษณะของการสะท้อนโครงเรื่องทางประวัติศาสตร์ในฐานะเรื่องเล่าแห่งชาติที่ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ โดยถือเอาพระมหากษัตริย์เป็นแกนหลักในการอธิบายประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งการกำหนดให้พระมหากษัตริย์เป็นแกนกลางของเรื่องนี้ได้ส่งผลให้ประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมกลายเป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักของสังคมไทย ซึ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้ง 5 เรื่องของทมยันตี อันได้แก่ ร่มฉัตร ทวิภพ กษัตริยา แก้วกัลยา และอิริราชา ก็มีจุดร่วมที่สะท้อนถึงความเชื่อมโยงของแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยาย ดังนี้

การนำเสนอภาพของชนชั้นผู้ปกครอง กล่าวคือ ทมยันตีได้นำเสนอภาพของชนชั้นผู้ปกครองผ่านตัวละครหลักในนวนิยาย กล่าวคือ ตัวละครเอกของเรื่องทั้งชายและหญิงจะอยู่ในชนชั้นผู้ปกครองเกือบทั้งสิ้น การนำเสนอภาพชนชั้นสูงของทมยันตีจะอยู่ในลักษณะของการให้ชนชั้น

สูงเป็นตัวแทนของแบบแผนอันถูกต้องและงดงาม ให้ความรู้สึกถึงความสูงส่งและเต็มเปี่ยมไปด้วยศีลธรรม¹¹ ทั้งในส่วนของภารกิจ การแต่งกาย และการวางตัวที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของชนชั้นสูง โดยความหรูหราและความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากคนทั่วไปไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความฟุ่มเฟือยหรือความฟุ้งเฟ้อ แต่ในทัศนะของทมยันตีนั้นความหรูหรากลับสะท้อนถึงความยิ่งใหญ่และแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชนชั้นสูง ดังที่สุภัทร สวัสดิรักษ์ บรรณาธิการนิตยสารนารีนาท ต่อมาเปลี่ยนเป็นนิตยสารสกุลไทย ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในวารสารการระเกดว่า “ทมยันตีเติบโตขึ้นมาในแวดวงของสังคมประเพณีเก่า ค่านิยมเก่า ซึ่งค่อนข้างไปทางศักดินาเจ้าขุนมูลนาย จนกระทั่งได้แสดงออกมาในรายละเอียดของงานเขียนไม่ว่าจะเป็นบทสนทนา การบรรยายฉาก และสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตัวละครล้วนมีความเกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครองและศักดินาทั้งสิ้น”¹² การสะท้อนภาพของชนชั้นผู้ปกครองดังเช่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องร่มฉัตร ตัวละครเอกของเรื่องที่ชื่อแมนวาดมีฐานะอยู่ในชนชั้นปกครอง มีบิดาเป็นเจ้าพระยา ส่วนมารดาเป็นสาวชาววัง มีเชื้อสายมาจากทางจ้าวนายเวียงจันทร์ จนกระทั่งวาดเติบโตเป็นผู้ใหญ่ออกเรือนมาอยู่ในวัง ซึ่งการใช้ชีวิตอยู่ในวังของวาดนั้นได้

¹¹ สายชล สัตยานุรักษ์, คีตกุฑกับประติษฐกรรมความเป็นไทย : ยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : มติชน, 2550), หน้า 174.

¹² สุภัทร สวัสดิรักษ์, (2523). คิดถึงรักของทมยันตีใน 'เพลงชีวิต'. วารสารการระเกด, 1(8), 13 อ้างถึงใน วศิณี สุทธิวิภากร, วาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ ต่อสถานภาพและบทบาทสตรีไทยตามทีนำเสนอในนวนิยายของ คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552), หน้า 91.

สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นสูงในสังคม และความเจริญรุ่งเรืองของราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 5 ตลอดจนवादออกเรือนมาสมัครรับตำแหน่งขุนแม่ของคนทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่าชีวิตของवादมีความเกี่ยวพันกับชนชั้นปกครองมาตลอด เป็นต้น

การสะท้อนภาพกษัตริย์ผู้ทรงธรรม กล่าวคือ การนำเสนอภาพของตัวละครที่อยู่ในชนชั้นปกครองดังที่ปรากฏในนวนิยายทมิฬนั้น ภาพของกษัตริย์จะอยู่ในลักษณะของผู้ทรงธรรมหรือผู้ปกครองที่มีคุณธรรม โดยความมีคุณธรรมของผู้ปกครองนั้นจะเห็นได้จากการยอมเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องบ้านเมืองและการคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในแผ่นดินเป็นสำคัญ ดังเช่น นวนิยายรณรงค์ที่กล่าวถึงความมีคุณธรรมของพระมหากษัตริย์ ซึ่งนำเสนอว่าแผ่นดินใดถ้าปกครองโดยกษัตริย์ที่มีคุณธรรม แผ่นดินนั้นก็จะมีความสงบร่มเย็น ดังจะเห็นได้จากการบรรยายความเจริญรุ่งเรืองของราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีแต่ความมั่งคั่ง ประชาชนอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข เพราะผู้ปกครองมีคุณธรรมจึงนำพาประเทศไปสู่ความเจริญได้ รวมทั้งตำแหน่งของผู้ปกครองนั้นเหมาะสมสำหรับผู้ที่ถูกฝึกมาเพื่อเป็นผู้ปกครองเท่านั้น นั่นก็คือผู้ที่มีสายเลือดกษัตริย์นั่นเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทมิฬนิยมชมชอบในระบอบราชาธิปไตยและเห็นว่าระบอบนี้เหมาะสมกับประเทศไทยมากกว่าการปกครองในรูปแบบอื่น นอกจากนี้ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องกษัตริยา แก้วกัลยา และอิทธิราช ยัง

สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้ทรงธรรมของสมเด็จพระนเรศวรในการปกครองบ้านเมืองแบบธรรมราชาและการต่อสู้เพื่อกอบกู้เอกราชของแผ่นดิน รวมทั้งการยอมเสียสละชีวิตของพระสุพรรณกัลยาเพื่อแผ่นดินก็สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของสายเลือดผู้ปกครองเช่นกัน

การสะท้อนภาพกษัตริย์ที่เป็นนักรบและกษัตริย์ที่เป็นวีรบุรุษ กล่าวคือ นอกจากทมิฬจะนำเสนอภาพของผู้ปกครองที่มีลักษณะเป็นผู้ทรงธรรมแล้ว ผู้ปกครองในแบบฉบับของทมิฬก็ยังเป็นนักรบด้วย โดยผู้ปกครองในนวนิยายของทมิฬจะเป็นกษัตริย์ที่มีความเก่งกาจในการรบและการทำสงคราม ดังเช่น ความเป็นชายชาตินักรบของสมเด็จพระนเรศวรที่ปรากฏให้เห็นในนวนิยายเรื่องอิทธิราช พระนเรศวรเป็นขุนศึกผู้เชี่ยวชาญในการรบและการทำสงครามอย่างเห็นได้ชัด เพราะในชีวิตของพระนเรศวรจะมีความเกี่ยวพันกับการสงครามมาตลอด ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าภาพของกษัตริย์ผู้ทรงธรรมจะควบคู่กับภาพของความเป็นนักรบด้วย

นอกจากนี้ นวนิยายยังสะท้อนความเป็นวีรบุรุษหรือความเป็นวีรสตรีของตัวกษัตริย์ด้วย กล่าวคือ ผู้ที่จะได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษหรือวีรสตรีนั้น จะต้องแสดงให้เห็นถึงการกระทำวีรกรรมที่มีความยิ่งใหญ่เหนือกว่าคนปกติทั่วไป โดยที่วีรบุรุษอาจเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ แต่บุคคลผู้นั้นจะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความเป็นวีรบุรุษของกษัตริย์ในนวนิยายทุกเรื่องสะท้อนให้เห็นได้

จากการต่อสู้เพื่อปกป้องและรักษาเอกราชของแผ่นดิน ซึ่งการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาตินั้นถูกกระทำภายใต้การนำของกษัตริย์ แม้มีการถูกคุกคามจากต่างชาติ แต่สถานการณ์ที่คับขันเหล่านั้นก็ได้สร้างวีรบุรุษของชาติขึ้นมาเพื่อช่วยกอบกู้เอกราชของบ้านเมือง ดังเช่น การยอมเสียแผ่นดินเพื่อรักษาเอกราชของประเทศเอาไว้ในเหตุการณ์ ร.ศ. 112 จากการถูกชาติตะวันตกคุกคามสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นวีรบุรุษในการรักษาเอกราชของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จนเกิดวาทกรรมที่ว่า “ยอมเสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต” ในนวนิยายเรื่องทวิภพ และการต่อสู้เพื่อแผ่นดินจากการถูกคุกคามโดยพม่าของพระนเรศวรจนสามารถกอบกู้เอกราชของชาติได้ ทำให้พระนเรศวรได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษของชาติไทย หรือแม้แต่พระสุพรรณกัลยาที่ยอมสละชีวิตตนเองเพื่อแผ่นดินก็สะท้อนความเป็นวีรสตรีแห่งชาติเช่นกัน

การสะท้อนภาพการถูกคุกคามจากต่างชาติและการกอบกู้เอกราชภายใต้การนำของกษัตริย์ กล่าวคือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของทมยันตีได้ชูประเด็นของ “การถูกคุกคาม” จากต่างชาติ เพื่อนำไปสู่ “การรักษาและกอบกู้เอกราชของแผ่นดินจากวีรบุรุษแห่งชาติ” ในตอนท้ายโดยลักษณะของการถูกคุกคามที่ปรากฏในนวนิยายที่เลือกมาศึกษานั้นทมยันตีได้สร้างภาพอันสวยงามและความสงบสุขของแผ่นดินก่อนจะถูกทำลายด้วยการถูกคุกคามจากต่างชาติ และนำไปสู่การโหย

หาอดีตในภายหลัง แม้จะถูกคุกคามจากศัตรูมากเพียงใด แต่วีรบุรุษหรือวีรสตรีแห่งชาติผู้ที่มีความรักชาติรักแผ่นดินก็จะสามารถรักษาและกอบกู้เอกราชไว้ได้เสมอมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่เน้นการคุกคามและเน้นการไม่เสียเอกราช แม้จะถูกคุกคามแต่ก็สามารถกอบกู้เอกราชของชาติไว้ได้ภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์นั่นเอง ดังเช่น นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องทวิภพที่นำเสนอถึงการย้อนอดีตข้ามภพไปในช่วง ร.ศ. 112 ของมณีจันทร์ผู้ซึ่งเป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาให้เป็นตัวแทนของคนในปัจจุบันที่มีโอกาสย้อนกลับไปมองเหตุการณ์ในอดีต การดำเนินเรื่องจึงอยู่ในลักษณะของการสลับกลับไปมาระหว่างอดีตและปัจจุบัน แต่ประเด็นหลักสำคัญที่ทมยันตีนำเสนอ นั่นก็คือ การแผ่รังถึงความเจ็บปวดของบรรพบุรุษในอดีตที่ต้องเสียดินแดนไปในเหตุการณ์ ร.ศ. 112 อันเนื่องมาจากการถูกคุกคามจากชาติตะวันตกเพื่อแย่งชิงดินแดนของสยามในช่วงของการล่าอาณานิคม แต่ความพ่ายแพ้ของสยามในการสูญเสียดินแดนนี้ก็ถูกปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นการยกย่องชื่นชวีรบุรุษของชาติที่ทำหน้าที่รักษาเอกราชของชาติไว้ได้

การสะท้อนความเป็นชาตินิยมแบบอนุรักษนิยม กล่าวคือ การนำเสนอภาพของการถูกคุกคามดังที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี สะท้อนความเป็น “ชาตินิยมแบบอนุรักษนิยม (Conservative Nationalism)” ไว้ด้วย กล่าวคือ ชาตินิยมแบบอนุรักษนิยมเป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่าง

อนุรักษนิยมและชาตินิยมแนววัฒนธรรม โดยชาตินิยมแบบอนุรักษนิยมนี้จะให้ความสำคัญกับสถาบันที่มีความเก่าแก่ และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีหรือความเฉพาะเจาะจงของประวัติศาสตร์ชาติตน โดยการให้ความสำคัญกับสถาบันที่เก่าแก่ทำให้ชาตินิยมแบบอนุรักษนิยมมีลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัด คือ “ถนัดมองย้อนอดีต” (Backward-looking Character) หรือลักษณะของการโหยหาวันเวลาที่ล่วงเลยไปแล้ว เช่น การให้ความสำคัญกับสถาบันกษัตริย์ การให้ความสนใจต่อวิถีชีวิตในอดีตที่ผ่านมาแล้ว เป็นต้น¹³ ฉะนั้น ความเป็นชาติในมุมมองของทมิยันตีจึงไม่ใช่แค่กลุ่มบุคคลที่ผูกพันอยู่ด้วยกันโดยถือเกณฑ์การเป็นพลเมืองของสังคมการเมืองเดียวกันเท่านั้น แต่ความเป็นชาติในภาพนำเสนอของทมิยันตีนั้นจะให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตด้วย เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านี่คือเอกลักษณ์ของชาติ จึงทำให้นวนิยายของทมิยันตีแสดงออกถึงความเป็นชาตินิยมแบบอนุรักษนิยมที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยเฉพาะอัตลักษณ์สำคัญที่เป็นความเฉพาะเจาะจงของประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมนั้นก็คือสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังจะปรากฏในนวนิยายเรื่องต่าง ๆ นั้นเอง

การสะท้อนความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยม กล่าวคือ การ

เขียนนวนิยายที่นำเสนอภาพของกษัตริย์หรือชนชั้นปกครองของทมิยันตีสะท้อนให้เห็นถึงความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยม ด้วยการเชิดชูพระมหากษัตริย์และชนชั้นปกครองในฐานะวีรบุรุษแห่งชาติผู้ทำการรักษาและกอบกู้เอกราชของชาติบ้านเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก รวมทั้งเป็นการสะท้อนถึงความจงรักภักดีของทมิยันตีที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ร่วมด้วยอันเนื่องมาจากความใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์และการถูกอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้อาจรักภักดีมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ทมิยันตีมีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งความนิยมกษัตริย์เช่นนี้ทำให้ทมิยันตีมีความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยมและได้ถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นออกมาผ่านทางนวนิยาย เรียกได้ว่านวนิยายของทมิยันตีส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครองแทบทั้งสิ้น

ในส่วนของความคิดแบบอนุรักษนิยมนั้น ทมิยันตีจะให้ความสำคัญกับแบบแผนราชประเพณีของชนชั้นสูง ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกิน การแต่งกาย การวางตัว กริยามารยาทและระเบียบความเชื่อต่างๆเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากความประณีตบรรจงในการบรรยายถึงรายละเอียดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นปกครองที่ปรากฏในนวนิยาย ในขณะที่ยวทมิยันตียังพยายามปฏิเสธ

¹³ สมเกียรติ วันทะนะ, อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย : Contemporary Political Ideologies (นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, 2544), หน้า 89-90.

และต่อต้านความทันสมัยร่วมด้วย เพราะมองว่าความทันสมัยที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจะทำให้แบบแผนปฏิบัติอันงดงามที่เคยมีอยู่เลือนหายไป การถูกกลืนกินไปกับความทันสมัยจะทำให้เกิดความแปลกแยกและกลายเป็นอื่น ฉะนั้น การที่ทมยันตีสะท้อนความโหยหาอดีตผ่านตัวละครในนวนิยายเพื่อระลึกถึงวันเวลาที่ล่วงเลยไป และหวงแหนแบบแผนปฏิบัติต่างๆ ที่เคยมีมาจึงสะท้อนถึงความคิดแบบอนุรักษนิยมนั่นเอง

ดังนั้น จุดร่วมที่สะท้อนความเชื่อมโยงของแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมดังที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตีนั้นก็คือ การผลิตซ้ำแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมด้วยการเชิดชูความเป็นวีรบุรุษของพระมหากษัตริย์ที่ต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ โดยการกอบกู้และรักษาเอกราชของชาตินี้ถูกขับเน้นด้วยประเด็นของการถูกคุกคามจากต่างชาติซึ่งนำไปสู่การกอบกู้เอกราชของวีรบุรุษแห่งชาติได้ในตอนท้าย ทั้งนี้ลักษณะของความเป็นวีรบุรุษในตัวผู้นำแห่งชาตินั้นปรากฏในรูปแบบของกษัตริย์ผู้ทรงธรรมและกษัตริย์ที่มีความเป็นนักรบซึ่งตอกย้ำภาพของผู้ปกครองในอุดมคติตามแบบฉบับของทมยันตี และการผลิตซ้ำแนวคิดทางการเมืองนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยมของทมยันตีด้วย

โดยในบทความนี้ผู้วิจัยได้เลือกนำผลการวิเคราะห์ตีความนวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” บทประพันธ์โดยทมยันตีมานำเสนอในบทความชิ้นนี้ เพื่อชี้ให้เห็นถึง

แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยาย กล่าวคือ นวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” บทประพันธ์โดยทมยันตี เป็นนวนิยายแนวแฟนตาซีที่อิงประวัติศาสตร์ไทยที่สะท้อนวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 โดยเนื้อหาของนวนิยายเป็นเรื่องราวของความรักร่วมภพข้ามกาลเวลาของหนุ่มสาวระหว่างมณีจันทร์ บุตรสาวของเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศสหรัฐอเมริกา กับหลวงอัครเทพวรากร ทูตไทยคนแรกประจำประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นนักการทูตไทยที่มีบทบาทในวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 ซึ่งทั้งสองพบรักกันผ่านกระจกบานหนึ่งที่มณีจันทร์บังเอิญได้มาอย่างไม่ตั้งใจ ทั้งนี้การย้อนอดีตของมณีจันทร์นั้น สามารถย้อนอดีตกลับไปในยุคของรัชกาลที่ 5 ผ่านกระจกบานหนึ่งที่ตนชื่อมา หลังจากนั้นเธอจึงรู้ว่าที่กระจกหน้าตนกลับมาในอดีตนอกเหนือจากจะนำมาพบกับเนื้อคู่ที่แท้จริงแล้ว ยังทำให้เธอต้องมาช่วยกอบกู้สถานการณ์ของประเทศสยามที่กำลังอยู่ในช่วงวิกฤติจากฝรั่งเศสและอังกฤษ ที่มีความพยายามจะครอบครองประเทศสยามให้ตกเป็นอาณานิคม นวนิยายเรื่องนี้จึงได้สะท้อนถึงความรักชาติรักแผ่นดินของชาวสยามในอดีตที่ร่วมมือกันปกป้องประเทศชาติบ้านเมืองและแสดงถึงแนวคิดชาตินิยมที่ต้องการให้คนไทยรักชาติรักแผ่นดินเหมือนเช่นชาวสยามในอดีต

ทั้งนี้ ทวิภพเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่มีความแตกต่างไปจากนวนิยายเรื่องอื่นๆที่ทมยันตีเคยเขียน เพราะเป็นนวนิยายแนวรักร่วมภพข้ามชาติที่อิง

ประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งทมิยันตีได้สร้างตัวละครนางเอกให้เป็นคนสมัยปัจจุบัน แต่สามารถข้ามกาลเวลาผ่านกระจกเข้าไปในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดให้ตัวละครเอกคือ “มณีจันทร์” มีบทบาทเป็นผู้ช่วย “เจ้าคุณอัศวเทพวรากร” พระเอกของเรื่องในการเจรจากับชาติตะวันตกที่เข้ามาค้าขายอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อล่าอาณานิคมแอบแฝงอยู่ด้วย ซึ่งแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ คือ ทมิยันตีให้ความสนใจในเรื่องของวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 ประกอบกับความรู้สึกภาคภูมิใจในบรรพบุรุษตนเอง โดยเฉพาะคุณยายและคุณแม่ที่มีโอกาสได้รับราชการเป็นข้าหลวงในวัง ทมิยันตีจึงต้องการบันทึกความประทับใจนั้นไว้ในรูปแบบของนวนิยายเพื่อให้เห็นถึงภาพความสวยงามและความรุ่งเรืองในอดีตสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายสำคัญของนวนิยายเรื่องทวิภพนั้น ผู้ศึกษาสามารถตีความได้ว่า ทมิยันตีต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ เข้าใจและมองประวัติศาสตร์ด้วยความเป็นธรรมชาติ ไม่นำความคิดของคนสมัยใหม่ไปตัดสินอดีตที่ผ่านไปแล้ว เพราะเป็นเหตุการณ์และเป็นสถานการณ์ที่แตกต่างกันทั้งในเงื่อนไขของบริบทและเวลา อีกทั้งยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสามารถของบรรพบุรุษโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ที่สามารถนำพาประเทศให้อยู่รอดมาได้โดยไม่เสียเอกราช

เมื่อผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจต่อกรณีเหตุการณ์ ร.ศ. 112

แล้ว ประกอบกับการอ่านตัวบททมิยันตีพบว่าทมิยันตีได้สะท้อน “แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยม” ผ่านนวนิยายเรื่องทวิภพอย่างเห็นได้ชัด โดยทมิยันตีได้สอดแทรกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไทยในช่วงวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ไว้ในนวนิยายผสมรวมกับจินตนาการของทมิยันตีอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือ การนำเสนอเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ของทมิยันตีนั้นเป็นลักษณะราชาชาตินิยมแบบอาณานิคมอำพราง ซึ่งสอดคล้องกับประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยม (Royal Nationalism) ของธงชัย วินิจจะกุล¹⁴ กล่าวคือ ความรับรู้และความทรงจำร่วมของคนในสังคมที่มีต่อวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 นั้นเป็นผลของการคุกคามจากจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ซึ่งพยายามทำให้สยามตกเป็นอาณานิคม แต่อย่างไรก็ตามสยามก็สามารถรอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมนั้นได้ด้วยการยอมผ่อนสั้นผ่อนยาวจนกระทั่งรักษาเอกราชไว้ได้ กลายเป็นความภูมิใจของคนไทยทั้งประเทศ ทั้งนี้ ธงชัย วินิจจะกุลนั้น ได้เสนอว่า ประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยมแบบอำพรางนี้จะเน้นอยู่ 2 ประเด็นด้วยกัน คือ เน้นการคุกคามและเน้นการไม่เสียเอกราช โดยทมิยันตีเองก็ได้สะท้อนและเน้นย้ำถึงการถูกคุกคามและเน้นการรักษาเอกราชของสยามไว้ได้เช่นกันผ่านนวนิยายเรื่องทวิภพ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

¹⁴ ธงชัย วินิจจะกุล. ประวัติศาสตร์ไทยแบบราชาชาตินิยม : จากยุคอาณานิคมอำพรางสู่ราชาชาตินิยมใหม่หรือลัทธิเสรีจฟองของระบุมฟ้าไทยในปัจจุบัน. (บทความจากวารสารศิลปวัฒนธรรม, ปีที่ 23 ฉบับที่ 1, เดือนพฤศจิกายน, 2544 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ประเด็นแรก เห็นการคุกคาม กล่าวคือ ทมยันตีได้พยายามเน้นย้ำให้เห็นว่า กรณีวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 นั้นสยามตกเป็นส่วนหนึ่งของการถูกล่าอาณานิคมและถูกคุกคามโดยฝรั่งเศส สามารถตีความได้ว่า การเสียที่ให้กับฝรั่งเศสนั้นหมายถึงการที่ฝรั่งเศสใช้เหล่าเหล่ามวางกลอุบายต่าง ๆ เพื่อคุกคามสยามทุกวิถีทาง ทำให้สยามตกหลุมพรางจนพลาดท่าเสียที่ให้กับฝรั่งเศสในที่สุด เพราะความไม่พร้อมในด้านต่างๆของสยาม ซึ่งการคุกคามของฝรั่งเศสนั้นไม่ใช่เพียงแต่การใช้อาวุธและกองกำลังทหารเข้าข่มขู่เท่านั้น แต่ทมยันตียังกล่าวถึงการที่สยามต้องเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้กับชาวต่างชาติด้วย ดังที่ทมยันตีได้สะท้อนว่า “การเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต คือ การถูกย่ำยี” นั้นหมายถึงการถูกคุกคามนั่นเอง รวมทั้งการถูกคุกคามในด้านของการศาลและกระบวนการยุติธรรมจากฝรั่งเศสในกรณีของพระยอดเมืองขวาง โดยทมยันตีได้สร้างตัวละคร คือ “เจ้าคุณวิศาลคดี” ขึ้นมา เพื่อเป็นตัวแทนของคนโบราณที่อยู่ในสมัยเหตุการณ์ ร.ศ. 112 มาถ่ายทอดความรู้สึกเจ็บปวดและความรู้สึกคับแค้นใจต่อการถูกคุกคามและการเสียดินแดนครั้งนั้นให้กับมณีจันทร์ได้รับรู้ ซึ่งมณีจันทร์เองเปรียบเสมือนตัวแทนของคนปัจจุบันที่รับเอาความรู้สึกเจ็บปวดของคนในอดีตมาด้วย ทำให้มณีจันทร์มีความฝังใจกับการสูญเสียอย่าง

แรงกล้าเรื่องดินแดน บาดแผลฝังใจที่ถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่น แม้ว่าคนในรุ่นหลังอย่างมณีจันทร์จะไม่ได้พบเจอกับเหตุการณ์นี้โดยตรง แต่สายสัมพันธ์ที่ยึดโยงตัวมณีจันทร์กับอดีตและรากเหง้า ทำให้มณีจันทร์นั้นรับเอาความทรงจำของบรรพบุรุษมาไว้ในจิตใจโดยไม่รู้ตัว แม้ว่าไม่ได้ประสบพบเจอกับเหตุการณ์โดยตรง แต่ก็ทำให้มณีจันทร์ได้รับถ่ายทอดอดีตอันขมขื่นของบรรพบุรุษในอดีต¹⁵

การนำเสนอเหตุการณ์ใน ร.ศ.112 ของทมยันตีได้นำเสนอในรูปแบบชาตินิยม การกล่าวถึงความรู้สึกของการสูญเสีย ความรู้สึกผิด ความเจ็บปวด และความอับอายของบรรพบุรุษได้เผยให้เห็นถึงความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะกลับไปแก้ไขอดีตของมณีจันทร์อย่างชัดเจน *“มณีจันทร์หามาด้วยความรู้เท่าทันแห่งประวัติศาสตร์ ด้วยสติปัญญาของคนที่เจริญรูढ़หน้ามากกว่าเก้าสิบปี ด้วยสรรพวิทยากรทั้งหมด เธอจะมิยอมให้การเจรจาเสียเปรียบเป็นอันขาด อะไรที่ในอดีตบกพร่องเธอจะเติมให้เต็ม แสนยานุภาพจะกระไรหนักหนา หากรู้จักการเจรจาจะพลิกพลั้วชีวาเป็นอาวุธ ประหารบุตรเจ้าลังกาให้อาสัญ โลกปัจจุบันการทูตและการทหารทรงอานุภาพเท่ากัน ถ้าใช้เป็น”*¹⁶ *“สยามพลาดมาแล้ว จะพลาดอีกไม่ได้สยามประเทศ*

¹⁵ ชุติมา ประภาศวุฒิสาร, ทวิภพ” จินตภาพแห่งการสูญเสียกับชาตินิยมแนวรักโรแมนติกของทมยันตี [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.prachatai.com/journal/2015/04/58770> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2558.

¹⁶ ทมยันตี, ทวิภพ : เล่ม 1 ตอนที่ 16, หน้า 208-209.

ต้องอยู่ และอยู่อย่างดีที่สุดด้วย”¹⁷ สะท้อนให้เห็นว่า ทมยันตีต้องการที่จะทำลายคนปัจจุบัน ซึ่งมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ความรู้ในด้านภาษาต่างประเทศ และความพร้อมในด้านอาวุธและกองกำลังให้เข้าไปแก้ไข เปลี่ยนแปลงอดีตที่สยามต้องสูญเสียดินแดนว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษามองว่า เจ้าคุณวิศาลคดีคือตัวแทนของทมยันตี หรือเรียกได้ว่าทมยันตีเป็นตัวแทนของคนในอดีตที่ต้องการหยิบยื่นโอกาสให้คนในปัจจุบันได้เข้าไปรวมกันแก้ไขอดีต เพื่อที่คนในปัจจุบันจะได้รับรู้และเข้าใจคนในอดีตมากขึ้นและไม่ใช้ความคิดของคนในปัจจุบันเข้าไปตัดสินอดีตอย่างผิดๆ

นอกจากนี้ ทมยันตียังปลุกสำนึกในเรื่องของชาตินิยมผ่านวาทกรรมการเสียดินแดน แต่ในขณะที่เดียวกันการกระตุ้นเพื่อให้จดจำก็ถูกทำควบคู่ไปกับการทำให้หลงลืมด้วย โดยวิธีการปลุกสำนึกในเรื่องของชาติผ่านนวนิยายเรื่องทวิภพของทมยันตีนั่นก็คือ การนำเสนอประเด็นของการถูกคุกคามจากฝรั่งเศสและผลิตซ้ำวาทกรรมการเสียดินแดนของไทยในเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ในส่วนของกระบวนการถูกทำให้ลืมนั้น สังเกตได้จากตัวอย่างในฉากหนึ่งที่คุณหลวงกับมณีจันทร์ไปปิกนิกด้วยกัน ในฉากล่องเรือปิกนิกนั้นทมยันตีได้บรรยายภาพภูมิทัศน์ที่มีความโรแมนติก โดยมณีจันทร์ก็ถามคุณหลวงถึงจุดประสงค์ในการเดินทางครั้งนี้ว่าจะไปที่ไหน คุณหลวงตอบว่าจะพาตุเรือบ

ฝรั่งเศส ซึ่งในฐานะคนอ่านเกิดความอยากรู้อยากเห็นต่อไปจะเป็นอย่างไร การเผชิญหน้ากันระหว่างคุณหลวงกับชาติตะวันตกจะเป็นอย่างไร แต่ปรากฏว่าทมยันตีไม่ได้กล่าวถึงการเผชิญหน้ากันระหว่างคุณหลวงกับฝรั่งเศส และเปิดฉากอีกครั้งว่าลอยเรือกลับมาถึงบ้านเรียบร้อยแล้ว เรียกได้ว่าเป็นการปลุกจิตสำนึกการสูญเสีย แต่ก็ฝังกลบรายละเอียดต่างๆ ไปด้วย ซึ่งประวัติศาสตร์แบบอำพรางนั้นจะเน้นการคุกคาม แต่ไม่กล่าวถึงการสมยอมให้ความร่วมมือ เช่นเดียวกับการที่ทมยันตีได้เลือกนำเสนอและเน้นย้ำถึงการถูกคุกคามและการสูญเสียเพียงอย่างเดียวนั่นเอง

ประเด็นที่สอง เน้นการไม่เสีย

เอกราช กล่าวคือ นอกจากทมยันตีจะเน้นย้ำถึงการถูกคุกคามจากชาติตะวันตกและผลิตซ้ำวาทกรรมการเสียดินแดนแล้ว **ทมยันตียังสะท้อนและเน้นย้ำถึงการรักษาเอกราชของไทยร่วมด้วย ทมยันตีปรับเปลี่ยนความพ่ายแพ้ของสยามต่อชาติตะวันตกในการช่วงชิงดินแดนให้กลายเป็นการต่อสู้ของบรรพบุรุษที่ได้เสียสละปกป้องเอกราชของชาติไว้ โดยกลบฝังไม่ลงลึกถึงความอับอายพ่ายแพ้ของบรรพบุรุษ** ซึ่งสอดคล้องกับแก่นสารของราชาชาติที่นิยมที่ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ ซึ่งจากการรักษาเอกราชนี้ได้รับการสืบทอดและถูกเน้นย้ำยิ่งขึ้นในตัวผู้นำแห่งชาติ การรักษาเอกราชของพระบาท

¹⁷ ทมยันตี, ทวิภพ : เล่ม 2 ตอนที่ 26, หน้า 369-370.

สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้กลายเป็นความทรงจำร่วมของคนในสังคมไทย โดยความทรงจำร่วมนั้นก็คือ การนำประเทศชาติรอดพ้นจากภัยคุกคามทั้งปวงมาได้อย่างปาฏิหาริย์ ทั้งๆที่ประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบรวมทั้งประเทศอื่นที่ห่างไกลออกไปต้องเสียเอกราชให้ชาติดังกล่าวอาณานิคมจนหมดสิ้น แต่สยามประเทศหรือประเทศไทยปัจจุบันยังคงรักษาความเป็นอิสระ รัฐอยู่ได้อย่างปลอดภัย แม้กระนั้นประเทศชาติก็ต้องเสียดินแดนหลายส่วนแห่งพระราชอาณาจักรไปเพื่อรักษาส่วนใหญ่ไว้¹⁸ ดังวาทกรรมที่ว่า “ยอมเสียอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิต ยอมเสียดินแดนเพื่อรักษาเอกราช” โดยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทมยันตีมีต่อรัชกาลที่ 5 นั้น ได้สะท้อนผ่านตัวละครณิจันทร์ดังที่ทมยันตีได้บรรยายไว้ว่า **“มณีจันทร์ยังเปิดหนังสือไว้ หากตามองตรงไปยังผนังโค้งที่จัดเป็นวิมานวางภาพวาดพระบรมกษัตราธิราช “พระมหากรุณาธิคุณใหญ่หลวง” ยิ่งอ่านยิ่งทำให้สงสัยว่าก็คนที่จำเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อันขมขื่นตอนนั้นได้ ก็คนจะรู้ว่าคนไทยทุกคนผ่านวิกฤตการณ์มาอย่างไร และเธอได้กลับไปเห็น”**¹⁹ ทั้งนี้ ทมยันตีได้พยายามสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ของบรรพบุรุษในการปกป้องเอกราชของบ้านเมืองผ่านตัวละคร

คุณหลวงอัครเทพวรากรและเจ้าคุณวิศาลคดี ซึ่งการช่วยกันปกป้องรักษาเอกราชในครั้งนี้ไม่ได้เป็นการสู้กันโดยใช้กำลังอาวุธเข้าต่อสู้ แต่เป็นการรักษาเอกราชด้วยการใช้สติปัญญาและใช้การทูตในการผ่อนปรนรักษาเอกราชเอาไว้ เช่นที่คุณหลวงอัครเทพกล่าวว่า **“การที่เรารู้ว่าเขาคิดอะไรกันอยู่นั้น เป็นหนทางเดียวที่ทำให้เราหาทางรอดได้”**²⁰

อย่างไรก็ตาม แม้ไทยจะต้องยอมเสียดินแดนในท้ายที่สุด แต่ไทยก็สามารถรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้ โดยไทยกลายเป็นรัฐกันชนให้กับอังกฤษและฝรั่งเศส ฉะนั้น คุณหลวงอัครเทพวรากรและเจ้าคุณวิศาลคดีเปรียบเสมือนบรรพบุรุษของคนไทยที่ช่วยผ่อนปรนเอกราชของบ้านเมืองเอาไว้ได้ เป็นการผ่อนหนักให้เบาด้วยการใช้วิธีการทางการทูต ซึ่งผู้ศึกษาสามารถตีความได้ว่า **ทมยันตีให้ความสำคัญกับการรักษาเอกราชเป็นอย่างมากและต้องการชี้ให้เห็นถึงความสามารถของคนในอดีตที่สามารถพาบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัยมาได้ด้วยสติปัญญา** ดังที่ว่า **“เอกราชมีค่ากว่าสมบัติทั้งปวง”**²¹ แม้ทมยันตีจะสร้างตัวละครณิจันทร์ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของคนปัจจุบันที่รู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในการเสียดินแดนทุกอย่าง แต่ก็ไม่สามารถเข้าไปแก้ไขเปลี่ยนแปลง

¹⁷ ทมยันตี, ทวิภพ : เล่ม 2 ตอนที่ 26, หน้า 369-370.

¹⁸ สุจริต ถาวรสุข, คดีพระยอดเมืองขวางเจ้าเมืองคำม่วน ตอนปฐมเหตุแห่งคดี (กรุงเทพฯ : องค์การคำของคุรุสภา, 2525), หน้า 1.

¹⁹ ทมยันตี, ทวิภพ : เล่ม 2 ตอนที่ 26, หน้า 372.

²⁰ ทมยันตี, ทวิภพ : เล่ม 2 ตอนที่ 30, หน้า 448-449.

²¹ ทมยันตี, ทวิภพ : เล่ม 2 ตอนที่ 43, หน้า 651.

อะไรได้ เนื่องจากคนในอดีตหรือบรรพบุรุษของไทยนั้นทำหน้าที่ในการรักษาเอกราชไว้ได้ดีที่สุดแล้ว คนในปัจจุบันไม่ควรตัดสินคนในอดีตอย่างไม่ยุติธรรม เพราะเงื่อนไขของบริบทเวลาและบริบทของบ้านเมืองนั้นแตกต่างกัน การยอมเสียดินแดนในครั้งนั้นเป็นการยอมเสียส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่เอาไว้ ดังที่ทมยันตีได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า **“คนโบราณทุกคนนั้นได้กระทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด แต่อย่างทีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านบอก ท่านต้องยอมเสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เพื่อรักษาส่วนใหญ่ของประเทศ”**²² ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงตีความได้ว่า ทมยันตีตั้งใจที่จะสร้างตัวละครมณีจันทร์ขึ้นมาเพื่อให้ยอมรับการกระทำของคนในอดีต หรือต้องการให้คนในปัจจุบันยอมรับและเข้าใจต่อการรักษาเอกราชของบรรพบุรุษอย่างเป็นธรรมนั่นเอง

แต่กระนั้นการนำเสนอเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ในนวนิยายเรื่องทวิภพกลับไม่กล่าวถึงภาวะที่ถูกครอบงำบางการเข้าไปครึ่งก่อนตัว จนมีผู้เรียกสยามว่าเป็นอาณานิคมโดยอ้อมหรืออาณานิคมอำพราง (Crypto-Colonialism) ดังที่ธงชัย วินิจจะกุลได้นำเสนอไว้ รวมทั้งยังมีอีกบริบทหนึ่งที่ถูกมองข้ามมาตลอดคือ วิกฤตการณ์ครั้งนั้นเป็นผลของการที่สยามและฝรั่งเศสพยายามแย่งกันยึดครองลาวและเขมร แต่ผลคือสยามพ่ายแพ้ สยามเองก็พยายามช่วงชิงผนวกดินแดนมาเป็นของตนให้มากที่สุด

และฝรั่งเศสก็ทำอย่างเดียวกัน เพียงแต่ว่าสยามแพ้ กรณีของวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 จึงเป็นแค่ประวัติศาสตร์บทหนึ่งที่มีอำพรางตนเองในเรื่องของการต่อสู้รักษาเอกราช ความทรงจำที่ว่าสยามถูกคุกคามจากมหาอำนาจ ต้องยอมผ่อนสั้นผ่อนยาวจนกระทั่งรักษาเอกราชไว้ได้ไม่เคยตกเป็นอาณานิคมฝรั่งเศสจึงกลายเป็นความภูมิใจของคนไทยทั้งประเทศเสมอมา ทั้งๆที่ในทางเศรษฐกิจ สยามถูกทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบแบ่งงานกันทำ แบ่งกันผลิตเพื่อระบบอาณานิคมโลก สยามได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกยุคอาณานิคม และในส่วนของด้านการปกครองหรือการบริหารประเทศ สยามต้องยอมผ่อนปรนทำตามเสียงเรียกร้องของมหาอำนาจในด้านการศาล ตำรวจ การจัดการเศรษฐกิจและภาษีอากรบางด้าน แต่สยามเรียกภาวะเช่นนี้ตลอดมาว่า **“เป็นการผ่อนปรนเพื่อรักษาเอกราชไว้”** แต่ถ้าเรียกอีกอย่างก็น่าจะถือว่าเป็นการตอบสนอง สมยอม และให้ความร่วมมือ (Collaborations) เพราะชนชั้นนำสยามได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย²³ เรียกได้ว่า ทมยันตีได้ปรับเปลี่ยนความพ่ายแพ้ของสยามต่อชาติตะวันตกในการช่วงชิงดินแดนให้กลายเป็นการต่อสู้ของบรรพบุรุษที่ได้เสียสละปกป้องชาติไว้ได้ โดยกลบฝังไม่ลงลึกถึงความอับอายพ่ายแพ้ของบรรพบุรุษ ดังที่ทมยันตีได้กล่าวถึงการประชวรของรัชกาลที่ 5 อันเป็นผลกระทบมา

²² ทมยันตี, บทสัมภาษณ์ทมยันตีจากละครเวทีเรื่อง “ทวิภพเดอะมิวสิคัลปี 2548” [ออนไลน์], แหล่งที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=-nBjCx-Gemk>, สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2558

²³ ธงชัย วินิจจะกุล, ประวัติศาสตร์ไทยแบบราชาชาตินิยม, หน้า 59-60.

จากการต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชของบ้านเมือง
ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่สยามไม่เคยตก
เป็นอาณานิคมอย่างเป็นทางการส่งผลให้
สถาบันกษัตริย์ยังคงมีบทบาททางการเมือง
ต่อไปในสองลักษณะด้วยกัน คือ *ประการ*
แรก สยามตรงกันข้ามกับประเทศเพื่อน
บ้านที่ตกเป็นอาณานิคม ด้วยความสามารถ
ของชนชั้นปกครองในสยามสามารถเอา
ตัวรอดมาได้ ทำให้สยามสามารถรวมศูนย์
อำนาจได้อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน รัฐสยาม
ใหม่จึงก่อเกิดขึ้นเป็นระบอบสมบูรณาญา
สิทธิราชย์ *ประการที่สอง* การรอดพ้นจาก
การล่าอาณานิคมถูกยกให้เป็นความปรีชา
สามารถของพระมหากษัตริย์ผู้ปราดเปรื่อง
สถาบันกษัตริย์ได้รับการเชิดชูในฐานะผู้
ช่วยประเทศให้รอด ดังที่ธงชัยวินิจจะกุลได้
นำเสนอไว้ในบทความเรื่องประวัติศาสตร์
ไทยแบบราชาชาตินิยม : จากยุคอาณานิคม
อำพรางสู่ราชาชาตินิยมใหม่หรือลัทธิเสด็จ
พ่อของกระฎุมพีไทยในปัจจุบัน²⁴ เรียกได้
ว่านวนิยายเรื่องทวิภพได้ตอกย้ำและผลิต
ซ้ำประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมเอาไว้
ทั้งหมดอย่างชัดเจน อาจกล่าวได้ว่า การ
เขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงไม่ได้เพียง
แค่ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์
เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติหรือ
ความคิดทางการเมืองของผู้เขียนด้วย โดยผู้
ศึกษามองว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของ
ทมยันตีเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ถูกประกอบ
สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด
ความคิดของทมยันตีเอง เพราะการนำ
เสนอเรื่องราวก็อิงอยู่กับกรอบความรู้ความ

เข้าใจของทมยันตีเป็นหลัก การสะท้อน
ความคิดหรือมุมมองผ่านนวนิยายจึงส่งผล
ต่อสังคมในวงกว้าง เนื่องจากนวนิยายอิง
ประวัติศาสตร์ถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญใน
การปลูกฝังความคิด ความเชื่อและค่านิยม
ให้กับสังคมด้วยนอกจากแบบเรียน แม้จะ
เป็นเพียงสื่อบันเทิงแต่ก็เรียกว่ามีอิทธิพล
ในการถ่ายทอดชุดความคิดหรืออุดมการณ์
บางอย่างไปสู่สังคมได้อย่างแนบเนียนและ
ลุ่มลึกมากกว่าแบบเรียนที่เป็นทางการเสีย
อีก นี่คือนิยามของนวนิยายที่สามารถ
สถาปนาชุดความคิดทางการเมืองให้ฝังราก
ลึกลงในสังคมได้อย่างทรงพลัง

ในส่วนของความสัมพันธ์ของ
แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมใน
นวนิยายกับบริบททางสังคมและการเมือง
ไทยนั้น พบว่า นวนิยายของทมยันตีอยู่ใน
ลักษณะของการผลิตซ้ำแก่นสารของแนวคิด
ราชาชาตินิยมนั่นก็คือ การสะท้อนภาพ
การต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำ
ของพระมหากษัตริย์อันเนื่องมาจากการถูก
คุกคาม แต่พระมหากษัตริย์ที่ปรีชาสามารถ
ก็สามารถต่อสู้จนกระทั่งสามารถกอบกู้
รักษาเอกราชของชาติไว้ได้ โดยการนำ
เสนอในลักษณะเช่นนี้จะถือเอากษัตริย์เป็น
แกนกลางหลักในการอธิบาย เรียกได้ว่า
นวนิยายได้ถ่ายทอดชุดความคิดแบบราชา
ชาตินิยมจนเข้าไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ
อุดมการณ์ของสังคมในลักษณะของการถูก
ใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดและ
โลกทัศน์ของผู้เขียน รวมทั้งนวนิยายยังเป็น
ส่วนหนึ่งในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

และค่านิยมให้กับสังคมด้วย ถึงแม้ว่านิยายจะเป็นเพียงสื่อบันเทิงประเภทหนึ่งแต่ก็มีอิทธิพลในการถ่ายทอดชุดความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างไปสู่สังคมได้อย่างแนบเนียน ซึ่งแนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายก็ได้หล่อหลอมความคิดของสังคมโดยรวมได้ โดยกระบวนการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมผ่านนวนิยายยังมีลักษณะของการคัดสรรและละทิ้งความจริงบางอย่างไป ทำให้เกิดภาพความจริงเฉพาะแบบที่ถูกทำให้กลายเป็นความทรงจำร่วมของสังคม ซึ่งแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมนี้ยังทำหน้าที่เพื่อให้กลุ่มทางสังคมที่มีกษัตริย์เป็นผู้นำสามารถมีอำนาจนำได้ นอกจากนี้ การเชิดชูและยกย่องกษัตริย์ในฐานะของการเป็นศูนย์กลางของประวัติศาสตร์ชาติไม่ได้ปรากฏแต่ในนวนิยายเท่านั้น แต่กษัตริย์ยังถูกทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งชาติเพื่อใช้ในช่วงของบริบททางการเมืองที่มีการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วย จึงทำให้แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมมีความสัมพันธ์กับบริบทสังคมและการเมือง ฉะนั้นงานเขียนและนวนิยายของทมยันตีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดและผลิตซ้ำแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมภายใต้ประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมนั่นเอง เพื่อเป็นการต่อยอดให้แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมยังคงหมุนเวียนอยู่ในสังคมไทยต่อไป

สรุป

แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมเป็นเรื่องเล่าที่ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ แนวคิดนี้ก่อให้เกิดประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมที่มีกษัตริย์เป็นแกนกลางของชาติซึ่งเป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักที่ครอบงำสังคมในการรับรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของทมยันตีก็ได้สะท้อนแนวคิดราชาชาตินิยมนี้ ด้วยการผลิตซ้ำแก่นหลักของแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมในฐานะเรื่องเล่าแห่งชาติที่ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ทำให้นวนิยายทุกเรื่องมีกษัตริย์เป็นแกนกลางของการต่อสู้เพื่อชาติ โดยแนวคิดทางการเมืองนี้ได้ถูกนำเสนอและผลิตซ้ำผ่านทางนวนิยาย จนกลายเป็นความทรงจำร่วมในหมู่ประชาชน เพราะผู้ศึกษามองว่านวนิยายเป็นงานวรรณกรรมที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนในสังคมได้หลากหลายและรวดเร็วมากกว่างานทางวิชาการ ฉะนั้นนวนิยายจึงสามารถสะท้อนแนวคิดทางการเมืองและทัศนคติของผู้เขียนได้แบบยลและลุ่มลึกมากกว่าตำราวิชาการทั่วไป อันมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์และปลูกฝังค่านิยมให้กับสังคม ดังนั้นแนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตีจึงได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของ

ทมยันตีในการสะท้อนและชี้เน้นความเป็นราชาชาตินิยมผ่านอัตลักษณ์ของชาติ โดยการสะท้อนโครงเรื่องทางประวัติศาสตร์ไทยที่กล่าวถึงการกำเนิดและการอยู่รอดของชาติไทยภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ดินแดนไทยคือสิ่งที่กษัตริย์ไทยแต่โบราณได้ปกป้องรักษาเอาไว้ และคนรุ่นหลังในฐานะลูกหลานต้องสำนึกในบุญคุณด้วยการรักชาติและหวงแหนเอกราชของแผ่นดิน ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำให้แนวคิดทางการเมือง

นี้ยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทยต่อไป และแม้ว่าจะเกิดแนวทางในการเขียนประวัติศาสตร์แนวอื่นขึ้นมา แต่ก็ไม่ได้ทรงพลังเท่ากับประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยมที่มีกษัตริย์เป็นแกนหลักของชาติได้ ซึ่งโครงเรื่องทางประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้ได้กลายเป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักในสังคมไทยไปแล้ว และประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้ก็ยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กีรติ กล่อมดี. (2552). **ความคิดทางการเมืองของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปไตย**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรมและกระทรวงวัฒนธรรม. (2555). **ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2555**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- เกริกฤทธิ์ ไทคุณชนกพ. (2555). **สยาม ร.ศ. 112 วิกฤตแผ่นดิน พินาศฝรั่งเศสและเสียดินแดน**. กรุงเทพฯ : สยามความรู้.
- ชาย โพธิ์สีตา. (2554). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ : คตินิยมแนวการสร้างและคตินิยมแนวการตีความ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชุตินา ประภาศวุฒิสาร. **ทวิภพจินตภาพแห่งการสูญเสียบ้านเกิดกับชาตินิยมแนวรักโรแมนติกของทมยันตี**. ค้นเมื่อ 18 เมษายน 2558, จาก <http://www.prachatai.com/journal/2015/04/58770>.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2556). **ภาษากับการเมือง / ความเป็นการเมือง : Language and politics / The political**. กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). **นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2546). **นวนิยายกับการเมืองไทยก่อนและหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (พ.ศ.2507-2522)**. กรุงเทพฯ : รักอักษร.
- ทมยันตี. **บทสัมภาษณ์ทมยันตีจากละครเวทีเรื่องทวิภพเดอะมิวสิคัลปี 2548**. ค้นเมื่อ 3 เมษายน 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=-nBjCx-Gemk>.
- ทองแสง เชาวร์ชชุตติ. (2555). **ในนามของ (แผ่นดิน) แม่ : มองชาตินิยมผ่านจิตวิเคราะห์ในนวนิยายเรื่องทวิภพ**. วารสารรัฐศาสตร์สาร ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2555).
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). **ชาตินิยมและหลังชาตินิยม : Nationalism and Post Nationalism**. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2556). **ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง : ว่าด้วยประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่**. นนทบุรี : ฟาเดียวกัน.
- ธงชัย วินิจจะกุล. **ประวัติศาสตร์ไทยแบบราชาชาตินิยม : จากยุคอาณานิคมอำพรางสู่ราชาชาตินิยมใหม่หรือลัทธิเสด็จพ่อของระบอบฟิไทยในปัจจุบัน**. วารสารศิลปวัฒนธรรม, ปีที่ 23 ฉบับที่ 1, เดือนพฤศจิกายน, 2544 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชำระศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2555). วาทกรรมเสียดินแดน (**Lost Territory Discourse**) : ประวัติศาสตร์-ภูมิศาสตร์-การเมือง กับลัทธิอาณานิคมในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2545). การเมืองของประวัติศาสตร์และความทรงจำ. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2548). และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ : การเมืองและวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปฤถฒ เทพนรินทร์. (2556). การก่อตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม 2490-2510. บทความจากวารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2556 คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปฤถฒ เทพนรินทร์. (2555). ราชากับชาติในอุดมการณ์ราชาชาตินิยม : ที่สเถิตของอำนาจอธิปไตยในช่วงวิกฤตเปลี่ยนผ่านทางการเมือง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มันทนา ไบชา. (2541). วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2532). วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วศินี สุทธิวิภากร. (2552). วาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ ต่อสถานภาพและบทบาทสตรีไทยตามที่น่าสนใจในนวนิยายของ คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิมล ศิริไพบูลย์. กษัตริยา / ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม กรู๊ป, 2546.
- วิมล ศิริไพบูลย์. แก้วกัลยา / ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม กรู๊ป, 2546.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2551). ทวิภพ เล่ม 1 / ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2551). ทวิภพ เล่ม 2 / ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2546). ร่มฉัตร เล่ม 1 / ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2546). ร่มฉัตร เล่ม 2 / ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2547). อธิราชา เล่ม 1/ ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม กรู๊ป.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2547). อธิราชา เล่ม 2/ ทมยันตี. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม กรู๊ป.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2550). คีตกฤทธิกับประดิษฐกรรมความเป็นไทย : ยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม เล่ม 1. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุจริต ถาวรสุข. (2525). คดีพระยอดเมืองขวางเจ้าเมืองคำมวน ตอนปฐมเหตุแห่งคดี. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.

สุชานาถ นิ่มประเสริฐ. (2552). **การเมืองในวรรณกรรม : ศึกษานวนิยายเรื่อง ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุนทร ชูตินทรานนท์ และคณะ. (2552). **ชาตินิยมในแบบเรียนไทย**. กรุงเทพฯ : มติชน.

สุทธชัย ยิมประเสริฐ. (2546). **รวมบทความทางวิชาการ 25 ปี 6 ตุลา ในบริบทสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : 6 ตุลารำลึก,

สุพรรณิ เวราทร. (2519). **ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยระหว่างสมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ. 2475**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2536). **ศตวรรษแห่งวิกฤตการณ์ทั้งทางโลกและทางธรรม ร.ศ.112 และศาสนสภาโลก**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). **อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย : Contemporary Political Ideologies**. นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ.

อนุชรี เดชเทพพร. **ความเป็นไทย” หลายหน้า : การแย่งชิงและแบ่งปันพื้นที่นิยม (Multiple Character of “Thainess” : Struggle and Share of Defining Space)**.

บทความจากวารสาร Veridian E-Journal SU ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2555 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

อนุสรณ์ ลีมมณี. (2542). **การอธิบายกับวิเคราะห์ทางการเมือง : ข้อพิจารณาเบื้องต้นในเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์**. โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Andrew Heywood. (2007). **Political Ideologies : an introduction**. New York : Palgrave Macmillan.

J.G.A. Pocock, (2009). **Political thought and history : essays on theory and method**. Cambridge. UK ; New York : Cambridge University Press.

William L. Richter. (2009). **Approaches to Political Thought**. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.